

139322

úttéz

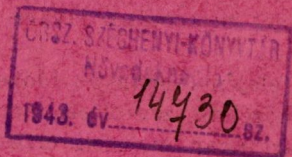
Purgly Emil

serlegbeszéde,

*melyet a Nemzeti Kaszinó
1943. évi február 7-én tartott
Széchenyi lakomáján
mondott el*

139322

Midőn ezen a hagyományos ünnepen a Nemzeti Kaszinó megtisztelő bizalmából Széchenyi István rendelkezése szerint az ő emlékére alapított serleget kezembe veszem, úgy érzem, hogy nem igen volt még a serleg alapításától kezdődően még egy olyan esztendő, amely annyira fokozatosan időszerűvé tette volna, hogy a legnagyobb magyarra való visszaemlékezésnél elmélyedjünk abban a bírálóban, hogy a jelen nemzedék miképpen tudja és akarja az ő gazdag lelki és szellemi örökségét nemzetünk javára felhasználni.

A mult század elején abban az időben kezdi Széchenyi István közelleti szereplését, amikor országunk mély letargiában, nemzeti érzésünk pedig erős hanyatlásban van. Elhagyja katonai pá-

lyáját, hogy nagy államférfiúi képességeit, lát-noki tehetséggel felfegyverkezve, legteljesebben a haza javára tudja fordítani.

Ösztönösen érzi a sorstól való hivatásszerű küldetését. Gondolatait és irányelveit megnyilatkoztatja beszédeiben és írásaiban. Mindezt azonban csak hathatós *eszköznek tartja* arra, hogy nagy tudással felkészült, *alkotási vágygal* telt képességét alkotmányjogi, magánjogi és közgazdasági téren tettekre változtathassa át.

Mindezeket a változtatásokat mindig szükségesnek vallotta és azok megvalósítását kívánta. *Azonban nem idegen eszmékre alapítja, hanem a nemzet őseréből kikristályozott nemzeti öntudtra akarja bízni.*

Reformer volt a szó szoros értelmében. De a megfontoltságot többre tartja, mint a népszerűség által elért sikereket.

Bekiáltja a világnak: „*ki a közösségnek akar használni, legelső kötelessége magáról egészen megfeledkezni*“. Nem kell-e e nemes és értelmében hazánk javát elsőlegesen szolgáló gondolatot e nemzedéknek is követni?

Meggyőződése szerint nem a jelszavak — amelyek nem ritka esetben komoly tartalom nélküli kijelentéseken alapulnak, nem egyszer külföldi

eredetűek és igen sokszor az idők rövid múlásával frázisnak fognak nyilvánulni — követendők, hanem a magyar felsőbbrendűség eszméit és feltétlen gyakorlati megnyilvánulásait kell tartanunk törekvéseink legfontosabbjainak.

Hirdeti, hogy ez az ország, amelyet több mint ezer év előtt egy fennkölt szellemű szent uralkodó tett kereszténnyé, akinek honalkotó és államfenntartó ereje tette e földet a magyarság igazi hazájává, azt a nagy küldetést hagyta nemzedékről-nemzedékre, hogy lett legyen bár az országban több más nyelvet beszélő egyenjogú polgár, mégis mindig csakis a magyar szellem vezessen, mert így tudhat egyedül az ország annak a nagy hivatásnak megfelelni, amelyre őt a sors a Dunamedencében kijelölte.

Széchenyi István maga mondja Metternichhez írt levelében: „*Halálos ellensége vagyok a rendetlenségnek s gyűlölök mindent, ami rendetlenségből ered vagy eredhet*”, s ugyancsak e levélben folytatólagosan azt is írja, hogy megveti a régi forradalmi fáklyavivők tendenciáját, mert csak mindent régi alapjukból kiforgatni akarnak és mindent lerombolni és lángbaborítani szándékoznak.

Széchenyit lángesze a pozitív alkotások felé

vonzza s nemcsak érzi, de biztosan tudja azt is, hogy egy nemzet jövőjét csak annak lelki, szellemi és anyagi megalapozottsága képes biztosítani és előbbre vinni. Ez teszi őt realpolitikussá.

Elhatározza a nemzet legjobbjainak e nagy cél érdekében való összefogását és önmagát is ez eszmének olyannyira alárendeli, hogy napló-feljegyzéseiben igen sokszor a legsúlyosabb önkritikával és önvádaskodással találkozunk.

Létrehozza az Akadémiát, a Kaszinót, állattenyésztő társaságokat — amelyek később a gazdasági egyesületek alapját képezik és ezzel megteremti az olyan nagy fontosságú mezőgazdasági érdekképviselő szervezetét, amelynek nem nélkülözhető objektív és nagy horderejű tanácsai éppen a mai nehéz honvédelmi és közellátási viszonyok mellett alig nélkülözhetők —, megmozgatva ezzel a magyar társadalom legmagasabb rétegeit is s eleven életet hozva oda, ahol ezelőtt erről álmodni sem mertek. 1828-ban kezdi írni a „*Hitel*“ nagyszabású munkáját, amellyel a magyar hitel és közgazdasági életnek hosszú időre irányt szabott, ösztönzi és sürgeti Budát és Pestet összekötő híd megépítését s ezzel egybeforrasztja a két városrészt és elindítja Budapestnek, mint az ország székesfővárosának kulturális és köz-

gazdasági góceponttá való fejlődését. A Duna szabályozása, a Tisza szabályozása, a Vaskapu szabályozása, mocsarak levezetése, utak építése és ezzel az egyes országrészeknek egymáshoz való megközelítési lehetősége mindmégannyi nagy terv, amelynek megindítása és eredményes megvalósulása az ő tette kész reálpolitikájának az eredménye és hogy ez a magyar nemzeti és az ezzel összefüggő gazdaságpolitikára milyen jelentőséggel vonatkozik, elég ha reámutatunk az akkori állapotokra és ezzel szembeállítjuk főképpen a Nagy Magyar Alföld jelenlegi erőteljes mezőgazdasági fejlődését és megszorodott létszámú lakossága minden téren történt fejlődésének színvonalát.

Kelet és nyugat kapujában látja országát: a pángermanizmus és pánszlávizmus ütközőjében félti nemzetét. Civilizációt, kultúrát és anyagi előbbremenést hirdet s ennek megvalósítására törekszik. De mindezt nem idegen eszmékkel szándékozik valóra váltani, hanem a magyar lelkeséget akarja olyan fogékonnyá tenni, hogy képes legyen önmagából kifejleszteni mindazt, ami nemzete emelésére van hivatva. Ennek keresztülvitelénél szem előtt tartja a gyakorlati elveket — ez jellemzi Széchenyi István közéleti

munkásságát legjobban —, melyek az *embert a maga egyszerű emberi mivoltában, a nemes cél elérésében legjobban és legsikeresebben sarkallják.*

Nem kell-e, hogy ez a *gondolatteljes megállapítás a mai nemzedék előtt is követendő példaképpen álljon?* Hiszen sohasem volt még annyira szükség, mint éppen a mai időkben arra, hogy e nemzet fiai foglalkozási és társadalmi különbség nélkül egyesített erővel munkálkodjanak országunk sorsának előbbrevitelén.

Es ebben a megfeszített munkában *a magyar történelmi osztálynak, mint amelyik a testben és lélekben legjobban össze van forrva nemzetünk minden érdekével, kell, hogy jó példával elől álljon.* Ez a mai időnek a parancsszava, de egyben a záloga is annak, hogy a siker reménységeinknek megfelelően bekövetkezzen.

Mi egy nagy világháborúnak vérzivataros idejében élünk, amelyben a történelmi ismétlődések minket sem hagynak érintetlenül. S most, mikor a nemzet fiai fegyverrel kezükben az ország határán túl, több mint ezer kilométerre vívják az ádáz vörös bolsevizmus uralmával csatáikat, hogy dicső elődeinkhez méltóan megvédjék mindazt, amit a hazafias érzés és ebből való el-

gondolás szükségesnek és sérthetetlennek tart; akkor nekünk is az ország határain belül kézt kézbe téve *kell összefognunk, hogy a legnagyobb magyar szellemében a megtartani, gyarapítani és erőssé tenni tudó nemzeti munka ellanyhulás nélkül folytatódhassék és erősödhessék.*

Széchenyi István azt is mondta: „*E nemzet sohasem volt kitűnő és derék férfiak hijával*”. És arra tanít, hogy a magyar nemzet nemcsak kötelességszerűleg elfogadja, de megértő engedmességgel követi is az ezektől eredő irányítást, *intelmet és parancs szavát.*

Tegyünk hitvallást a Széchenyi lángelméjével besugárzott eszmei kötelezettség mellett, s ha akkor jönnek is vészes felhőkkel borított idők, bízva-bízva hihetünk a szebb és jobb magyar jövőben.

Széchenyi István szelleme időtlen-időkig éljen a haza minden polgárának lelkében.

